

LINNUHARULDUSED EESTIS 2005-2006
Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr. 6

Margus Ots, Uku Paal

Eesti Ornitoloogiaühing, pk. 227, 50002 Tartu

Kokkuvõte. Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni kuues kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamisteadetest. Lõplik hinnang anti 168 teatele, neist 143 aastatest 2005-2006. Teadetest kinnitati 156 (93%) ja lükati tagasi 12. Eesti lindude nimekirja lisandus 9 uut liiki. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2006 kokku 360 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki, 5 liiki teadmata päritoluga ja 10 liiki vangistusest pääsenud linde.

Alljärgneva jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras kuues ja käsitleb perioodi 2005.-2006. a. Täiendavalt on aruandes ära toodud ka seni avaldamata teated varasemal ajal kohatud haruldustest, mille kohta varem otsus puudus või millised alles nüüd hilinemisega HK-le läbivaatamiseks esitati.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget ja neli varuliiget, kes asendasid vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaatasid teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies otsus ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetuks, ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see tagasilükatuks. Muudel puhkudel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel.

Aruandes avaldatavate teadete käsitlemise ajal oli HK koosseis järgmine: põhiliikmed Margus Ellermaa, Aivo Klein, Vilju Lilleleht,

Margus Ots (esimees ja sekretär) ja Uku Paal, varuliikmed Mati Kose, Eerik Leibak, Hannes Pehlak ja Ranno Puumets (alates 10.06.2006).

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekirja kui vaatlusankeet on kättesaadav Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehelt <http://www.eoy.ee>, kuid ornitoloogiaühingust võib ankeedi saada ka paberil. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikasjad ununevad. Täitmisel (erinevalt vaatlemisest) pole õige kirjandust abiks võtta, pigem peavad hindajad tõepärasemateks hoopis neid kirjeldusi, kus oma silmi ja kõrvu usaldades on kirja pandud ka selliseid tunnused, mis määrates puuduvad, vahel sealsetega vastuollu lähevad või esmapilgul väheolulistena tunduvad. Suur abi on teadetele lisatud fotodest. Foto lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Sageli on ankeet täidetud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisema või vastupidi – veelgi haruldasema liigiga, kellega vaatleja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Kui mõni liik jaotatakse kaheks, ei saa HK teate uuel käsitlemisel vaadeldud linna liigilist kuuluvust enam pahatihti tuvastada, sest kirjeldus polnud piisavalt põhjalik.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetakse HK ankeet. Püütud linna kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsele kirjeldamisele tuleb ka linna mõõdud põhjalikult kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainukeseks võimaluseks linna alamliigilise kuuluvuse määramiseks. Linna rõngastamisel tuleb ankeedis ka linnule pandud rõnga number ära märkida.

Lisaks linna kirjeldamisel tuleb ankeeti kirja panna ka vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatlejate täielikud nimed. Kui peale teie vaatlusi sama lindu veel teisedki vaatlejad, siis ärge jätke lootma

nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb jätkuvalt muret, et paljud harulduste kohtajad ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. Vaatlejad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteated jäävad välja harulduste andmebaasist, neid ei avaldata ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel. Ka käimasoleva Eesti haudelindude levikuatlase andmebaasi võetakse vaid need haruldasemate liikide leiud, mida HK on tunnustanud. Palume vaatlejatel oma teated kindlasti ära saata jooksva aasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamisega pole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 168 seni avaldamata teatele (tabel 1), millest 143 olid perioodist 2005–2006 ja 25 enne 2005. aastat tehtud vaatluste kohta. Teadetest 156 (93%) kinnitati ja 12 (7%) lükati tagasi. Et mitme teate kohta pole veel lõplikku otsust tehtud ja mõnda on käsitletud korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem. Tagasi lükatud vaatluste hulk on viimastel aastatel vähenenud, sest järjest enamate vaatluste kohta on olemas tõestusmaterjale (foto, video või helisalvestis). Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik tunnustatud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel.

Tabel 1. Linnuharulduste komisjonis läbi vaadatud ja hinnangu saanud teadete hulk.

Table 1. The number of records considered by the Estonian Rarities Committee.

Vaatlusaeg <i>Recorded in</i>	Läbi vaadatud <i>Considered</i>	Heaks kiidetud <i>Accepted</i>	Tagasi lükatud <i>Rejected</i>
Enne/before 2005	25	21 (84%)	4 (16%)
2005	80	77 (96%)	3 (4%)
2006	63	58 (92%)	5 (8%)
Kokku/total	168	156 (93%)	12 (7%)

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Loodusliku päritoluga liikidest (kategooria A) lisandus Eesti lindude nimekirja 2004. aastal suuränn *Stercorarius skua*, 2005. aastal siidhaigur *Egretta garzetta*, värbhuik *Porzana pusilla*, kiripugu-rüdi *Calidris melanotos*, polaarkajakas *Larus glaucoides*, mägiraat *Prunella collaris* ja kõrbe-põõsalind *Sylvia nana* ning 2006. aastal stepipistrik *Falco naumanni* ja ruugerüdi *Tryngites subruficollis* – kokku 9 liiki.

Varem ebaselge päritoluga liikide (kategooria D) nimekirjas olnud kõrbeleevike *Bucanetes githagineus* tõsteti A-kategooria liikide hulka. Kuna liik on oma levilat põhja suunas laiendanud ja vaatluste hulk Euroopas on kasvanud, siis otsustas HK teiste Euroopa riikide eeskujul viia liik loodusliku päritoluga liikide hulka. Eestis 1997. aastal vaadeldud linnul polnud rõngaid ega muid puuripõgenikule viitavaid tunnuseid. Varem BD-kategooria nimekirjas olnud kaeluskotkas *Gyps fulvus* tõsteti samuti A-kategooria liikide hulka, sest 2005. aastal meile eksinud isend oli pärit looduslikult asualalt.

Seisuga 31.12.2006 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liike (kategooriad A-C) 360, teadmata päritoluga (kategooria D) 5 ja vangistusest pääsenud (kategooria E) 10 liiki¹.

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta kuni aastani 2007. Kõik siin avaldatud teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

---

¹ E-kategooria nimekirja on kantud vaid need vangistusest pääsenud liigid, kes Eesti tingimustes vastu pidada suudavad.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2004 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja isendite hulka aastail 2005-2006. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (pesitsemine, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne.). Kui teates on isendite, paaride vms. arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõestusmaterjale (foto, video või helisalvestis), siis on see märgitud konkreetse teate järele.

Kuna Eesti administratiivne jaotus on viimastel aegadel pidevalt muutunud ja haldusreformiga ei ole endiselt kuigi kaugele jõutud, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena jätkuvalt ajaloolisi kihelkondi (vt. joonist Ots & Klein 2005). Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840-2006) poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena, neid kasutatakse ka näiteks keele-, rahva- jms. teadustes. Praegune vallasüsteem põhineb Nõukogude Liidu kolhooside territooriume järgivail külanõukogude piiridel, s.t. on ebaloomulik ning ei jää pikemalt püsima.

Kasutatud lühendid. is. = isend, khk. = kihelkond, l. = linn, mk. = maakond (2006. a. jaotuse järgi, kui erineb põlisest), s. = saar, läh. = lähedal, 1a. = samal kalendriaastal sündinud, 2a. = eelmisel kalendriaastal sündinud jne., 1a+ eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne., ad. = adultne, vanalind, subad. = subadultne, juv. = noorlind, pull. = pesapoeg (poeg enne lennuvõimestumist), ♂ = isaslind, ♀ = emaslind, ♂♀ = paar.

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B ja C
Accepted records. Categories A, B and C

Ameerika viupart *Anas americana* (1/1 – 1/1)

11.10.2005 Vaemla, Käina khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂ ad. (Jyrki Lausamo, Tuukka Kupiainen, Timo Pettay, Frans Silvenius) (video).

Eesti 2. vaatlus. Põhja-Ameerika liik, keda Euroopas kohatakse suhteliselt sageli. Isaslindude määramine on lihtne, emaslindude ja puhkesulestikus isendite määramine aga väga keerukas hübriidide esinemise võimaluse tõttu. Tõenäoliselt on osa Euroopas kohatud isendeid pärit linnuaedadest.

Punanokk-vart *Netta rufina* (22/25 – 2/2)

25.05.2000 Keemu, Karuse khk., Läänemaa ♂♀ ad. (Stefan Knopman, Timo Pettay, Tuukka Kupiainen, Mika Bruun).

27.–31.05.2006 Sõrveäär, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad. (Lauri Mäenpää, Harri Pietarinen, Juha Saari, Petri Pietiläinen, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Pertti Rasp) (video).

08.10.2006 Käina laht, Käina khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♀ (Sampsa Cairenius, Erkki Valsta).

Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Kohtamisjuhtude arv on meil sagenenud. Võimalik, et osa kohatud linde pärineb Euroopa linnuaedadest.

Valgesilm-vart e. ruskevart *Aythya nyroca* (x/x – 1/1)

19.04.2005 Saunja laht, Lääne-Nigula khk., Läänemaa ♂ ad. (Tarvo Valker, Marko Valker, Aivar Veide) (video, foto). Tõenäoliselt sama isend ka **06.-07.05.2005** Sutlepa meri, Noarootsi khk., Läänemaa (Mika Bruun, Aivar Veide, Tarvo Valker) (video, foto).

Valgesilm-vardi arvukus on viimasel ajal oluliselt kahanenud. Eestis on liiki kohatud ülimalt harva, osa varasemaid teateid põhines tõestamata andmeil või oli tegemist eksimäärangutega (vt. ka Ots & Paal, 2004). Iga keskmisest ruskem ja valge sabaalusega vart pole veel valgesilm-vart. Lisaks tuleb vartide määramisel alati arvestada ka hübriidide võimalusega.

Jääkaur *Gavia immer* (7/7 - 0/0)

31.10.2001 Loode, Jämaja khk., Saaremaa (Timo Pettay, Lauri Mäenpää). Jääkaur on Põhja-Ameerika haudelind, kes talvitub ka Loode-Euroopa rannikuil. Läänemerel on jääkaur harv eksikülaline.

Tundrakaur *Gavia adamsii* (32/40 – 5/8)

17.05.2000 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. ad. (Lauri Mäenpää, Jan Nordblad).

27.03.2002 Loode, Jämaja khk., Saaremaa (Lauri Mäenpää).

29.04.2005 Puise, Ridala khk., Läänemaa ad. (Uku Paal, Gerard Gorman jt.) (foto).

07.05.2006 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Timo Luhtala) (foto).

09.05.2006 Ristna 4 ad. (Sampsä Cairenius, Jukka Hauru, Jyrki Lausamo, Harri Pietarinen).

10.05.2006 Ristna ad. (Sampsä Cairenius, Jukka Hauru, Jyrki Lausamo, Harri Pietarinen).

02.10.2006 Põõsaspea neem (Asko Suoranta, Esko Gustaffson, Veijo Peltola).

Tundrakaur pesitseb Aasia ja Põhja-Ameerika arktilises piirkonnas, talvitub Norra rannikul ja Läänemerele satub läbirändel nii kevadel kui ka sügisel. Tundra- ja jääkauri on üksteisest raske eristada, määramisel tuleb erilist tähelepanu pöörata noka värvile ja kujule.

Tundrakaur / jääkaur *Gavia adamsii / immer* (8/9 – 0/0)

03.06.2002 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa 2a. (Juha Saari, Lauri Mäenpää, Petri Pietiläinen).

Siidhaigur *Egretta garzetta* (0/0 – 1/1)

08.–12.11.2005 Orjaku, Käina khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Peeter Arumäe, Merle Kääri, Fred Jüssi, Tiit Leito, Maie Vikerpuu, Uku Paal, Riho Marja jt.) (foto).

Esmasleid. Lõuna-Euroopas laialt levinud lind, kes Põhja-Euroopasse satub väga harva. Viimasel ajal on Lõuna-Rootsis vaatluste hulk suurenenud ja võib arvata, et siidhaigrut hakatakse ka mujal Põhjamaades kohtama sagedamini. Liigi eristamine meil juba suhteliselt tavalisest hõbehaigrust käib jalgade ja just varvaste värvi järgi. Ehkki siidhaigur on hõbehaigrust tublisti väiksem, on üksiku linnu vaatlemisel suurust väga raske hinnata. Orjaku lind leiti kohaliku kalamehe poolt, linnuvaatlejad käisid hiljem määrangut kinnitamas.

Purpurhaigur *Ardea purpurea* (7/7 – 0/0)

28.08.2000 Matsalu, Karuse khk., Läänemaa (Eve Mägi, Kaarel Kaisel, Maire Toming, Triin Paakspuu).

Lõuna-Euroopas suhteliselt laialt levinud lind, kes Põhja-Euroopasse satub väga harva. Meie varasemad vaatlused pärinevad samuti Matsalu lahe aladelt aastatest 1962-1973, seega on tegemist esimese vaatlusega 27-aastase vaheaja järel.

Puna-harksaba *Milvus milvus* (30/32 – 3/3)

30.05.2005 Üksnurme, Keila khk., Harjumaa ad. (Aarne Tuule, Eet Tuule).

21.04.2006 Sõrve sää, Jämaja khk., Saaremaa (Harri Pietarinen, Mati Martinson, Pirkko Tuusa).

12.05., 17.07. ja 15.08.2006 Hübja, Kaarma khk., Saaremaa, ad. (Renno Nellis, Veljo Volke) (foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes Eestisse satub harva. Viimasel kümnendil on meil (eelkõige Saaremaal) pea iga-aastane külaline.

Kaeluskotkas *Gyps fulvus* (4/4 – 1/1)

08. – ca 20.06.2005 Saksamaa, Laiuse khk., Tartumaa = Jõgeva mk. subad. (Uku Klaos, Egle Õunma, Tiit Gorinov, Ülo Väli, Arne Ader, Urmas Sellis, Margus Ots, Andres Kalamees, Sampsa Cairenius jt.) (foto).

Vahemeremaades levinud peamiselt paigalind, kes Põhja-Euroopasse satub harva. Liigi seisundi jälgimiseks märgistatakse kaeluskotkaid värviliste tiivamärgistega. Mitmel pool on liigi kunagistel asualadel alustatud ka reintrodutseerimise projektidega. Saksamaa külas kohatud linnul oli kollane tiivamärgis, millelt oli kahjuks kood kadunud. Kollaseid märgiseid on kasutatud Serbias ja Kreekas. On teada, et Serbias 2004. aastal kasutusel olnud tiivamärgistelt kadusid koodid kiiresti ära ja ilmselt on Saksamaa külas kohatud lind just sealt pärit. Viimati kohati meil kaeluskotkast 1973. aastal. Kuna tegemist on looduslikult asualalt meile eksinud linnuga, siis otsustas HK liigi tõsta A-kategooriasse (varem BD-kategooria).

Madukotkas *Circaetus gallicus* ² (x/x – 5/5)

26.05.2001 Harju-Risti khk., Harjumaa = Lääne mk. (Indrek Tammekänd, Tiit Randla, Agu Leivits, Enn Vilbaste, Adrian Gerloff, Tobias Dragon).

² Kaitseskaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti.

24.07.2002 Türi khk., Järvamaa = Rapla mk. (Rein Nellis, Renno Nellis, Maarja Nõmm).

18.07.2003 Keila khk., Harjumaa (Aarne Tuule, Eet Tuule).

14.04.2005 Helme khk., Viljandimaa = Valga mk. ad. (Olev Merivee).

28.04.2005 Harju-Risti khk., Harjumaa (Uku Paal, Gerard Gorman jt.).

14.07.2005 Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. (Riho Männik, Joosep Tuvi) (foto).

04.05.2006 Torma khk., Tartumaa = Jõgeva mk. ad. (Kristo Lauk).

08.–18.08.2006 Peetri khk., Järvamaa (Rein Nellis, Maarja Nõmm, Eedi Lelov, Heikki Luhamaa, Ranno Puumets, Jaanus Jürisson) (foto).

Kõik madukotka vaatlused kuuluvad HK-s käsitlemisele, kuna liigi määramisel eksitakse sageli. Ehkki madukotkaid kohatakse Lääne-Eestis suhteliselt sageli, ei ole viimastel aastakümnetel liigi pesitsemist õnnestunud tuvastada.

Stepi-loorkull *Circus macrourus* (27/>32 – 4/4)

25.08.2005 Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Indrek Tammekänd).

01.10.2005 Laadla, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Margus Ots).

21.04.2006 Valmaotsa, Kursi khk., Tartumaa ♀ ad. (Uku Paal) (foto).

24.04.2006 Vara, Maarja-Magdaleena khk., Tartumaa ♂ ad. (Juha Lehtinen, Heikki Parviainen) (foto).

Pesitseb Ukrainast ja Lõuna-Venemaalt ida suunas Mongooliani. Eestis suhteliselt sage eksikülaline. Emaslindude ja noorlindude määramine on väga keeruline. Eriti hoolikalt tuleb kirjeldada tiiva alapoolle ja pea mustrit.

Stepi-tuuletallaja *Falco naumanni* (0/0 – 1/1)

29.04.2006 Paslepa, Noarootsi khk., Läänemaa ♂ ad. (Mika Bruun, Seppo Ekelund jt.) (foto).

Esmasleid. Vahemeremaades ja stepialadel suhteliselt laialt levinud lind, kes Põhja-Euroopasse satub väga harva (nt. Soomest on vaid 3 leidu). Vanade isaslindude määramine on lihtne, emaslinnud on aga äärmiselt sarnased tuuletallajaga.

Väikehuik *Porzana parva* (x/x – 8/<19)

22.04.2005 Laane, Rápina khk., Võrumaa = Tartu mk. ♂ ad. (Uku Paal, Margus Ots).

28.04.–29.06.2005 Rápina polder, Rápina khk., Võrumaa = Põlva mk. kuni 10 is. (Aivar Leito, Riho Kinks, Frans Silvenius, J. Hauru, Heikki Holmström, Sampo Laukkanen, P. Pirinen, Tuomas Seimola, Risto Lammin-Soila, Tuukka Kupiainen, Jan Nordblad, Kari Haataja, Sampsa Cairenius, Hannes Pehlak, Martin Luup jt).

08.05.2005 Sutlepa meri, Noarootsi khk., Läänemaa ♀ ad. (Tarvo Valker, Marko Valker, Aivar Veide, Sander Sirelbu).

11.05.2005 Sutlepa meri 2 ♂ ad. (Aivar Veide) (helisalvestis). Üks neist isendeist samas ka **22.05.2005** (Margus Ots, Sigrid Parts).

20.05.2005 Kärevere sild, Äksi khk., Tartumaa ♀ ad. (Mika Bruun jt.) (foto).

27.05.2005 Endla järv, Laiuse khk., Tartumaa = Jõgeva mk. (Aivar Leito).

23.05.2006 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂♀ (Margus Ellermaa, Margus Ots, Ranno Puumets, Mati Kose).

31.05. ja 07.06.2006 Kaimri, Anseküla khk., Saaremaa ♂ ad. (Jukka Hauru, Harri Pietarinen, Timo Pettay, Lauri Mäenpää, Sampsa Cairenius) (helisalvestis).

Väikehuik on meil ilmselt tavalisem lind kui arvatakse. Linnuvaatlejad käivad liigile sobivates elupaikades öösiti harva ning ka liigi häälistsusi tuntakse halvasti. Väikehuik on üks väheseid liike, kelle kohtamisjuhte aktsepteerib HK ka ainult häälistsuste kuulmise korral. Sellisel juhul

tuleb kuulnud häält kirjeldada eriti täpselt. Võimalusel tuleks häälightsused ka lindistada.

Värbhuik *Porzana pusilla* (0/0 – 1/1)

24.04.2005 Häädemeeste, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Juhani Savolainen, Aki Arkiomaa, Kari Arkiomaa, Ismo Saarinen) (helisalvestis).

Esmasleid. Lõuna-Euroopas lokaalselt levinud lind, keda Põhja-Euroopas kohatakse harva. Kuna värbhuigu mängulaul on suhteliselt vaikne, siis on linna tuvastamine nt. konnakontserdi seest ülimalt keeruline. Õnneks said vaatlejad Häädemeeste linna häälightsusi lindistada ja liigimäärangu osas probleeme ei tekkinud. Lindistuse analüüsimise käigus konsulteeriti ka mitmete välismaiste ekspertidega.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus* (22/ca 144 – 1/1)

11.09.2006 Sõrve saar, Jämaja khk., Saaremaa (Sampsu Cairenius).

Peamised pesitsusalad Suurbritannias, Põhja-Fennoskandias ja Põhja-Siberis, kagus Lõuna-Siberini. Eestis väiksearvuline hajus läbirändaja.

Kiripugu-rüdi *Calidris melanotos* (0/0 – 2/2)

17.09.2005 Ilmatsalu, Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Uku Paal, Leeni Sadam) (foto).

14.09.2006 Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa 1a. (Pekka Komi, Jan Nordblad, Matti Rekilä, Ira Rekilä jt.) (foto).

Esmasleiud. Arktilises Ameerikas ja Ida-Siberis elutsev lind, kes Euroopas on suhteliselt sage külaline (kõige tavalisem teistest maailmajagudest pärit kahlaja Euroopas). Liigi leidmist oodati meil juba kaua, sest nt. Soomes on kiripugu-rüdi kohatud kokku juba üle 70 korra.

Ruugerüdi *Tryngites subruficollis* (0/0 – 1/1)

19.08.2006 Natturi, Haljala khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ad. (Timo Böhme + 36 Estonian Open linnuvõistlusest osavõtjat) (foto).

Esmasleid. Ameerika Arktikas elutsev liik, kes eksib sageli ka Euroopasse. Natturi küla rannast leitud ruugerüdi oli linnuvõistluse Estonian Open vaieldamatult suurim elamus ja pea kõik võistkonnad jõudsid lindu vaatlemas käia.

Lammitilder *Tringa stagnatilis* pesitsemine

01.–18.07.2005 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa 3 ad., tõenäoline pesitsemine (Margus Ots, Riho Marja, Kristiina Tomasson, Uku Paal, Mati Kose, Pekka Komi, Markku Saarinen jt.) (foto).

Idapoolse levilaga liik, keda kohatakse meil viimastel aastatel suhteliselt sageli. Liigi esmaspesitsemine pärineb meil 2000. aastast. Alates 2001. aastast käsitleb HK vaid liigi pesitsusteateid.

Hallkibu e. kibutilder *Xenus cinereus* (14/28 – 2/2)

21.05.2006 Haapsalu, Läänemaa (Aivar Veide, Tarvo Valker, Marko Valker, Ivar Ojaste, Indrek Tammekänd, Marju Erit, Sampsa Cairenius, Margus Ots) (foto).

31.05.2006 Paljassaare, Tallinn, Harjumaa (Ranno Puumets, Meelis Uustal, Marju Roobal, Andrus Jair, Madis Karu) (foto).

Idapoolne liik, kes on viimasel ajal levilat lääne suunas laiendanud. Eestis aga siiski üllatavalt harv eksikülaline.

Puna-veetallaja *Phalaropus fulicarius* (4/4 – 4/4)

10.08.2005 Sörve sääär, Jämaja khk., Saaremaa 1a+ (Matti Rekilä, Tom Nordblad) (foto).

19.10.2005 Orajõe, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd, Mati Kose, Aivo Klein, Kaja Kübar) (foto).

21.05.2006 Roosta, Noarootsi khk., Läänemaa (Rein Kuresoo, Norbert Voegler, Cäcilia Voegler) (foto).

27.10.2006 Lehtma, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. ad. (Jan Nordblad, Uku Paal, Jyrki Lausamo) (foto).

Kõrg-Arktika liik, kes on Põhja- ja Lääne-Euroopas harv juhukülaline.

Suuränn *Stercorarius skua* (1/1 – 0/0)

16.11.2004 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa (Timo Pettay).

Esmasleid. Põhja-Atlandi saarte haudelind, keda Lääne-Euroopa rannikul kohatakse läbirändel. Läänemerel harv eksikülaline. Suuränn on ka varem Eesti lindude nimekirja kuulunud, aga kunagine vaatlus osutus HK poolt aktsepteerituks põhjendamatult ning liik kustutati vahepeal nimekirjast (Ots & Paal 2004).

Karbuskajakas e. mustpea-kajakas *Larus melanocephalus* (11/x – 4/4)

06.06.2006 Sörve sääär, Jämaja khk., Saaremaa 2a. (Lauri Mäenpää, Timo Pettay, Mati Martinson, Gustaf Nordenswan, Seppo Ekelund, Jukka Hauru, Harri Pietarinen, Petri Pietiläinen, Juha Saari) (foto).

06.–10.06.2006 Rápina polder, Rápina khk., Võrumaa = Põlva mk. 3a. (Riho Kinks, Uku Paal, Margus Ots, Sampsa Cairenius) (foto).

19.06.2006 Paatsalu, Hanila khk., Läänemaa = Pärnu mk. ad. (Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd) (foto).

07.-09.09.2006 Mõntu, Jämaja khk., Saaremaa 1a. (Sampsä Cairenius, Inka Eerola, S.Kaatra, Mati Kose, Mati Martinson, Severi Lajunen, Saara Launio, Jan Nordblad, Vili Rantanen) (foto).

Lääne-, Lõuna- ja Kesk-Euroopa ning Väike-Aasia liik, kelle levila on viimase paarikümne aasta jooksul tublisti laienenud. Lähimad püsivad pesitsusalad paiknevad Valgevenes, Poolas, Hollandis ja Saksamaal. Tõenäoliselt leiud meil sagenevad. Tõusev huvi kajakate määramise vastu kajastub ka kajakaleidude arvu suurenemises. Järjest enam kohatakse ka raskemini määratavaid noorlinde.

Koldjalg-hõbekajakas *Larus cachinnans* (3/3 – 2/2)

10.04.2006 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa 3a. (Matti Rekilä) (foto).

15.09.2006 Tõrvandi, Nõo khk., Tartumaa 1a. (Uku Paal) (foto).

Lõuna-Euroopas levinud liik, keda varem peeti hõbekajaka alamliigiks. Koldjalg-hõbekajaka määramine on ülimalt keeruline määramisülesanne. HK võtab vaatlused käsitlusele vaid tõestusmaterjalide (foto, video, rõngastusandmed vms) olemasolul ja alati küsitakse liigimäärangu kinnitamisel välisekspertide abi.

Atlandi, kirde- või friisi tõmmukajakas *Larus fuscus graellsii* / *heuglini* / *intermedius* (1/1 – 3/>9)

09.04.-18.05.2005 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa >7 is. (Uku Paal, Pekka Komi, Pasi Pirinen, Antti Below, Jari Kostet, Jan Nordblad, Riho Marja jt.) (foto).

21.04.2005 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Juha Saari) (foto).

03.10.2006 Loode, Jämaja khk., Saaremaa 3a. (Uku Paal, Timo Pettay) (foto).

Tõmmu- ja hõbekajaka kompleksi kuuluvate haruldaste liikide ja alamliikide määramine on ülimalt keeruline ning rõngastamata „tuhkseljalised“ tõmmukajakad jäävad üldjuhul alamliigini määramata. Segadust tekitavad ka eri alamliikide vahelised hübriidid. HK võtab

vaatlused käsitlusele vaid tõestusmaterjalide (foto, video, rõngastusandmed) olemasolul ja saadab vaatlused hindamiseks välisekspertidele. Kirde-tõmmukajakas (alamliik *heuglini*) on meil oletatavasti haruldane, kuid regulaarne läbirändaja, aga kuna selle alamliigi pesitsusalal märgistatakse linde vähe, siis on seda raske tõestada. Soomes on rõngastatud isendite leidude põhjal tõestatud ka läänepoolsete alamliikide *graellsii* ja *intermedius* sattumine siinsetele aladele. Tõmmu- ja hõbekajaka kompleksi liikide määramine ja taksonoomia on täis küsimusi, millele vastuseid pole niipea oodata.

Polaarkajakas *Larus glaucoides* (0/0 – 1/1)

30.12.2005 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ja **30.12.2005-03.01.2006** Dirhami, Noarootsi khk., Läänemaa 2a.-3a. (Margus Ellermäe, Frans Silvenius, Ranno Puumets, Uku Paal, Margus Ots, Riho Marja, Jan Nordblad, Sampsa Cairenius, Petteri Mikkola, Marju Erit, Ivar Ojaste jt.) (foto).

Esmasleid. Arktilise Ameerika liik, kes satub Euroopasse (peamiselt Loode-Euroopasse) eksikülalisena. Läänemerele kohatakse harva.

Habeviires *Chlidonias hybrida* (4/6 – 1/2)

24.05.2006 Kasari jõe suue, Kirbla khk., Läänemaa 2 ad. (Rein Kuresoo, Matthias Baumgart, Manfred Hoffmann, Norbert Manow, Harald Kranz, Albrecht Belz, Joachim Kuhn, Norbert Voegler, Cäcilia Voegler). Lõunapoolse levilaga liik, kes meile satub väga harva, aga samas on näiteks korduvalt pesitsenud Lätis.

Valgetiib-viires *Chlidonias leucopterus* (x/x – x/x)

16.05.2005 Järvere, Urvaste khk., Võrumaa 7 ad. (Uku Paal) (foto).

17.-18.05.2005 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Phil Palmer, Mika Bruun jt.) (foto).

08.06.–25.07.2005 Räpina polder, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. kuni 27 ♂♀ (leitud 13 pesa ja 1 juv.) (Aivar Leito, Riho Kinks, Aki Arkiomaa, M. Pöyhönen, Risto Lammin-Soila, Timo Pettay, Hannes Pehlak, Leho Luigujõe, Andres Kuresoo jt.) (foto).

10.06.–01.08.2005 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa kuni 7 ad, neist 1 ♂♀ pesitses (pesa ja 3 juv.) (Sampsä Cairenius, Margus Ots, Uku Paal, Riho Kinks, Riho Marja, Pekka Komi, Markku Saarinen jt.) (foto).

26.08.2005 Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa 1a. (Indrek Tammekänd).

18.05.2006 Järvere 2 ad. (Olavi Kemppainen, Jouko Kemppainen) (foto). Lõuna- ja kagupoolse levilaga liik, kelle kohtamised on meil oluliselt sagenenud ja kes on muutunud ebaregulaarseks haudelinnuks. 2005. aastal kohati Eestis rekordiliselt palju isendeid. Rekordiline oli ka nii paljude valgetiib-viireste pesitsemine Räpina ja Aardla poldril.

Alk *Alca torda* pesitsemine

21.06.1997 Väike-Allirahu, Valjala khk., Saaremaa 2 ad., tõenäoline pesitsemine (Mati Martinson).

19.06.2005 Sorgu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 3 ad., tõenäoline pesitsemine (Aivo Klein, Enno Tšetšin).

09.06.2006 Sorgu s. ad., tõenäoline pesitsemine (Aivo Klein, Jaak Tammekänd, Enno Tšetšin).

Algi peamised pesitsusalad asuvad Loode-Euroopas ja Põhja-Ameerikas. Eestis on alk sage läbirändaja ja haruldane haudelind avameresaal.

Habekakk *Strix nebulosa* ³ (x/x – 2/2)

19.01.1980 Keila khk., Harjumaa (Eet Tuule).

20.08.2006 Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. (Jukka Salokangas, Jan Nordblad, Lauri Mäenpää, Mika Bruun, Matti Rekilä, Asko Rokala, Sampsa Cairenius jt.) (foto).

29.10.–27.11.2006 Rõngu khk., Tartumaa = Valga mk. (Meelis Kasepalu, Katrian Vismann) (foto).

Ida- ja põhjapoolse levilaga liik, keda meil kohatakse peamiselt Kirde- ja Ida-Eestis. Ilmselt on habekakk meil viimase kümmekonna aasta jooksul muutunud tavalisemaks linnuks, kui harvade vaatluste põhjal arvata võib.

Mesilasenäpp *Merops apiaster* (8/21 – 4/4)

28.05.2005 Rooslepa, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Aivar Veide, Tarvo Valker, Marko Valker) (foto).

18.05.2006 Aardla polder, Kambja/Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Mika Bruun jt.) (foto).

27.05.2006 Borrby, Vormsi khk., Läänemaa (Sakari Kauppinen, Jan Nordblad, Metti Nordin, Jukka Hauru jt.) (foto).

24.09.2006 Selja, Haljala khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ad. (Antero Lindholm, Annika Forsten, Jarmo Pirhonen).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad on Poolas, Ukrainas ja Lõuna-Venemaal. Mesilasenäpp on pesitsenud ka Lätis. Meil kohatakse mesilasenäppe üllatavalt harva. Selja vaatluse puhul on tegemist esimese sügise leiuuga Eestis.

---

³ Kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti.

Tamme-kirjurähn *Dendrocopos medius* (x/x – x/x)

- 13.03.2004 Rápina, Rápina khk., Võrumaa = Põlva mk (Riho Kinks).
- 29.10.2004–01.07.2005 Põlde, Halliste khk., Viljandimaa 2 ad. ning samas
- 28.06.–01.07.2005 veel ka 2 1a. (Vambola Karotamm, Silja Karotamm).
- 05.02.–07.07.2005 Vana-Vastseliina, Vastseliina khk., Võrumaa ♂♀ ja pesa poegadega (Uku Paal, Riho Marja, Olavi Kemppainen, Olev Lüütsepp, J. Karvonen) (foto).
07. ja 11.02.2005 Valga, Valgamaa (Nils Rebane, Tarmo Teppe).
- 08.02.–15.05.2005 Rápina kuni 3 is. (Riho Kinks, Margus Ots, Antti Below, Jari Kostet, Risto Lammin-Soila, Tuukka Kupiainen, Jan Nordblad, J. Vakkala jt.) (foto).
- 20.02.–27.03.2005 Valgu, Märjamaa khk., Läänemaa = Rapla mk. 2 is. (Andrus Jair, Ranno Puumets, Olev Piisang) (foto).
- 25.02.–06.04.2005 Helme, Helme khk., Viljandimaa = Valga mk. (Hannes Pehlak, Olev Merivee, Pekka Komi) (foto).
- 26.02.2005 Tihemetsa, Saarde khk., Pärnumaa (Indrek Tammekänd).
- 05.03.2005 Jäärja, Saarde khk., Pärnumaa ad. (Eedi Lelov).
- 22.03.2005 Viljandi, Viljandimaa ad. (Mattias Högberg) (foto).
- 24.03.2005 Rõuge, Rõuge khk., Võrumaa ad. (Margus Muts, Kuido Kõiv, Jaanus Tanilsoo).
- 24.03.2005 Olustvere, Suure-Jaani khk., Viljandimaa (Aarne Ots).
- 26.03.2005 Viljandi (Aarne Ots).
- 12.04.–13.06.2005 Pühajärve, Otepää khk., Tartumaa = Valga mk. ♂♀ ja pesa poegadega (Tarmo Evestus, Priit Voolaid, Margus Ots, J. Riihimäki, E. Peltonen jt.) (foto).
- 14.04.2005 Vaitka, Hargla khk., Võrumaa = Valga mk. ad. (Eerik Leibak).
- 23.04.2005 Kaagjärve mõis, Karula khk., Võrumaa = Valga mk. 2 ad. (Margus Ots) (foto).
- 23.04.2005 Lüllemäe, Karula khk., Võrumaa = Valga mk. 2 ad. (Margus Ots) (foto).
- 23.–24.04.2005 Türi, Türi khk., Järvamaa (Indrek Tammekänd, Siret Tammekänd, Aarne Pruks).
- 30.04.2005 Suure-Kambja, Kambja khk., Tartumaa ad. (Margus Ots).
05. ja 20.05.2005 Pärnu, Pärnumaa (Jaanus Jürison).

09.10.2005 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (A.J.Dees, Hermine Ribbers).

14.10.2005 Sürgavere, Suure-Jaani khk, Viljandimaa (Aarne Ots) (foto, rõngastatud).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on viimastel aastatel oma levilat põhja suunas laiendanud ning muutunud meil juba suhteliselt laialt levinud (peamiselt Lõuna-Eestis) haudelinnuks. Kuna liik on kergesti määratav, siis otsustas HK alates 2006. aastast tamme-kirjurähni vaatlusi enam mitte käsitleda. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Tuttlõoke *Galerida cristata* (x/x – 2/2)

22.–24.06.2005 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ad. (Harri Pietarinen, Mati Martinson, Pirkko Tuusa) (foto).

28.07.–22.08.2006 Ridaküla, Kadrina khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ad. (Tuomas Seimola, Ranno Puumets jt.) (foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis haruldasem kui arvatakse. Tuttlõokest on välimuse järgi põldlõokesest väga raske eristada: tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada linna sulestiku iseärasusi (eriti nägu, saba, tiib), ka noka kuju ja suurust ning häälitsusi.

Niidukiur *Anthus richardi* (8/8 – 0/0)

21.10.2002 Sõrve säär (Juha Saari, Gustaf Nordenswan, Timo Nuoranen).

Siberi lind, kes Euroopasse satub peamiselt sügisrändel. Raskesti vaadeldav liik, keda esineb meil ilmselt sagedamini kui harvade vaatluste põhjal oletada võib. Antud vaatlus jäi varem HK poolt aktsepteerimata (Ots & Paal 2004), uuel käsitlusel aga leidis tunnustamist (arvestati täiendava väliseksperdi arvamusega).

Randkiur *Anthus petrosus* pesitsemine

12.05.2005 Keskmine Vaigas, Kihelkonna khk., Saaremaa 2 ad., tõenäoline pesitsemine (Mati Martinson, Veljo Volke, Andi Paas).

24.05.2005 Nootamaa s., Kihelkonna khk., Saaremaa 2 ad., tõenäoline pesitsemine (Mati Martinson, Mart Jüssi, Ivar Jüssi).

Randkiur on Lääne-Saaremaal haruldane, kuid eeldatavasti iga-aastane haudelind, ehkki viimastel aastakümnetel on HK-ni jõudnud pesitsemisele viitavaid teateid väga vähe.

Jõgivästri *Motacilla cinerea* (27/>36 – 5/7)

08.07.2002 Sõrve sää, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Lauri Mäenpää, Ilkka Rusanen).

26.03.2005 Vilivalla, Pühalepa khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♀ ad. (Krista Luuk, Urmas Luuk).

29.03.2005 Ristna neem, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Antero Lindholm, Annika Forsten).

03.04.2005 Rutja – Varangu vahel, Haljala khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. (Kaja Riiberg, Lauri-Indrek Tummeleht).

04.–31.07.2005 Kunda, Viru-Nigula khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ♂♀ ja 1 juv. (Kaja Kasemaa).

11.10.2006 Sõrve sää (Uku Paal, Timo Pettay) (foto).

Meil kohatakse jõgivästrikke peamiselt Põhja-Eesti kiirevoolulistel jõgedel ja rändeajal ka Lääne-Eesti rannikul. 2005. a. Kunda pesitsusjuhtum on kolmas kinnitatud pesitsemine Eestis. Varem on jõgivästri kahel korral pesitsenud Lahemaal Nõmmeveskil.

Mägiraat *Prunella collaris* (0/0 – 1/1)

15.–18.05.2005 Dirhami, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Mika Bruun, Aivar Veide, Tarvo Valker, Uku Paal, Margus Ots, Jan Nordblad, Timo Pettay, Lauri Mäenpää, Ranno Puumets, Marju Erit jt.) (foto).

Esmasleid. Lõuna- ja Kesk-Euroopa mäestike haudelind. Kuna tegemist on paigalinnuga, siis oma tavaliselt levialalt väljapoole satub mägiraat väga harva. Nt. Soomest on vaid 4 vaatlust ja neist viimane samuti 2005. a. maist. Et tegemist on Põhja-Euroopas suure haruldusega, siis käis lisaks meie linnuhuvilistele lindu vaatlemas ka arvukalt välismaiseid linnuvaatlejaid.

Kaelustäks *Saxicola torquatus* (11/11 – 4/4)

28.10.1995 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa alamliik *maurus* (Lauri Mäenpää, Jan Nordblad, Mika Bruun, Jyrki Lausamo).

15.04.2006 Undva, Kihelkonna khk., Saaremaa ♀ ad. alamliik *rubicola/hibernans* (Sampo Kunttu) (foto).

20.04.2006 Rahuste, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad. alamliik *rubicola/hibernans* (Timo Pettay, Sampsa Cairenius) (video).

22.05.2006 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ 2a. alamliik *rubicola/hibernans* (Jukka Hauru, Petri Pietiläinen jt.) (foto).

23.05.2006 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♀ ad. alamliik *rubicola/hibernans* (Margus Ots, Margus Ellermaa, Mati Kose, Ranno Puumets) (foto).

Kaelustäksi pesitsusalad on Euraasia lääne- ja põhjaosas ning Aafrikas. Meile lähimad püsivad pesitsusalad asuvad Poolas, Ukrainas ja Loode-Venemaal Valge mere ääres. Kirde-Euroopa alamliiki *maurus* (niidukaelustäks) peetakse osade autorite poolt ka eraldiseisvaks liigiks.

Pika ootamise peale jõudis HK-ni ja sai ka kinnitatud lausa legendaarne 1995. aasta vaatlus. Tegemist on esimese Soome linnuvaatlejate poolt Sõrve säärel vaadeldud haruldusega, mis andis otsustava tõuke linnujaama taaskäivitamisele Viron Lintuseura poolt.

Kõrbe-kivitäks *Oenanthe deserti* (2/2 – 1/1)

02.–04.11.2005 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♀ (Mati Martinson, Juha Saari) (foto).

Aasia ja Aafrika kõrbealade liik, kes satub eksikülalisena harva ka Põhja-Euroopasse. Eesti 3. vaatlus.

Väike-käosulane *Hippolais caligata* (x/x – 4/4)

06.06.2003 Varnja soo, Kodavere khk., Tartumaa ♂ ad. (Agu Leivits).

11.06.2005 Veretinä, Petserimaa = Võru mk. ♂ ad. (Aki Arkiomaa, Mikko Tanner jt.) (foto).

30.08.2005 Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd, Mati Kose, Aivo Klein, Rein Nellis, Kristo Lauk jt.) (rõngastatud, foto).

08.06.2006 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Lauri Mäenpää, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Gustaf Nordenswan, Seppo Ekelund) (foto, helisalvestis).

25.06.2006 Veretinä ♂ ad. (Peter Uppstu, Kimmo Kuusisto, Hannu Huhtinen, Rami Lindroos) (foto).

Idapoolse levilaga liik, kes on ka Ida-Eestis pesitsema hakanud. Veretinas on väike-käosulane pesitsenud samas kohas alates 2002. aastast. Pesitsusbiotoobiks on meil söötis heinapõllud, millele võsa peale kasvamas. Ilmselt on väike-käosulase arvukus Eestis kasvamas. Lindude määramine välimuse järgi on keerukas, kuid laul on väga iseloomulik ja kogenud linnuhuvilisel lihtne selgeks õppida.

Kõrbe-põõsalind *Sylvia nana* (0/0 – 1/1)

20.–24.10.2005 Loode, Jämaja khk., Saaremaa alamliik *nana* (Lauri Mäenpää, Harri Pietarinen, Mati Martinson, Gustaf Nordenswan, Uku Paal, Riho Marja) (foto).

Esmasleid. Aasia ja Aafrika kõrbete asukas. Põhja-Euroopasse eksib harva Kesk-Aasias elutsev nominaatvorm.

Põhja-lehelind *Phylloscopus borealis* (5/5 – 0/0)

27.05.2000 Jõgisoo, Keila khk., Harjumaa ♂ ad. (Aarne Tuule, Eet Tuule). Kirde-Euroopa ja Siberi liik, kes Eestis on eksikülaline. Lapimaal ja Karjalas on põhja-lehelind harv pesitseja, kes saabub talvitusadelt Kagu-Aasiast alles juunis.

Tõmmu-lehelind *Phylloscopus fuscatus* (6/6 – 0/0)

27.10.1999 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa 1a. (Indrek Tammekänd) (rõngastatud).

Siberi liik, kes on Euroopas eksikülaline. Peamiselt püütakse sügiseti linnurõngastusjaamades.

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla* (10/10 – 1/1)

12.05.–03.06.2006 Jõuga, Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. paigatruu ♂ ad. (Eerik Leibak, Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd, Margus Ots, Riho Marja) (foto).

Lääne-Euroopa liik, kelle levila näib laienevat kirde suunas. Eestis on lääne-pöialpoissi kohatud harva. Seda üllatavam oli territoriaalse isaslinnu tuvastamine pesitsusajal Alutagusel. Vaatamata korduvale otsimisele emaslindu ei leitud ja pesitsemist ei saanud kinnitada.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis* (x/x – x/x)

28.05.2003 Laadla, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Petri Pietiläinen, Mati Martinson, Jukka Hatva, Lauri Mäenpää, Jan Nordblad, Tom Nordblad, Harri Pietarinen, Juha Saari).

24.05.2005 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♀ ad. (Margus Ellermaa, Juha Saari).

27. ja 29.05.2006 Sörve sääär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ 2a. (Petri Pietiläinen, Lauri Mäenpää, Harri Pietarinen, Juha Saari, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Pertti Rasp, Mati Martinson) (foto).

05.06.-08.07.2006 Kuressaare, Saaremaa ♂♀, pesitsemine (Uku Paal, Margus Ots, Riho Marja, Risto Lammin-Soila, Timo Pettay, Tuukka Kupiainen, Ilpo Lilja, Jukka Hauru, Jan Nordblad, Ranno Puumets jt.) (foto).

Lõunapoolne liik, keda meil kohatakse peamiselt Lääne-Saaremaal. Suhteliselt raske määrata, sest sageli võib leiduda hübriide must-kärbsenäpiga. Ilmselt pesitseb see liik Lääne-Saaremaal regulaarselt, ehkki 2006. aasta Kuressaare pesitsusjuhtum osutus alles teiseks teadaolevaks Eestis.

Mustlauk-õgija *Lanius minor* (23/>25 – 3/3)

24.06.2005 Karala, Kihelkonna khk., Saaremaa ad. (Margus Muts) (video).

21.-22.05.2006 Sörve sääär, Jämaja khk., Saaremaa (Jukka Hauru, Petri Pietiläinen, Harri Pietarinen, Juha Saari, Jan Nordblad) (foto).

08.06.2006 Sörve sääär ad. (Lauri Mäenpää, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Gustaf Nordenswan, Seppo Ekelund) (foto).

Lõunapoolne liik, kelle levila ulatus sajand tagasi Petserimaani. Nüüd satuvad Eestisse üksikisendid peamiselt suvel ja varasügisel.

Punapea-õgija *Lanius senator* (1/1 – 2/2)

11.06.2005 Pühiküla, Kambja khk., Tartumaa ♂ ad. (Liina Kangur).

27.05.2006 Laadla, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad., alamliik *niloticus/senator* (Harri Pietarinen, Lauri Mäenpää, Juha Saari, Petri Pietiläinen, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Pertti Rasp, Mati Martinson) (foto).

Eesti 2. ja 3. vaatlus. Vahemeremaades tavaline liik, kes Põhja-Euroopasse satub väga harva.

Laanenäär *Perisoreus infaustus* (26/51 – 1/1)

26.11.2006 Pootsiku, Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. (Tiit Vohta).

Levinud taigavööndis Skandinaaviast Kaug-Idani, elutseb peamiselt kuusemetsades. Meil ebajärjekindel juhukülaline peamiselt kevadel ja hilissügisel.

Roosa-kuldnokk *Sturnus roseus* (16/16 – 1/1)

28.05.2006 Kudani, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Tarvo Valker) (foto).

Aasia ja Kagu-Euroopa steppide liik, kes mõnel aastal satub arvukalt ka mujale Euroopasse. Kui vanalindude määramine on lihtne, siis noorlindude kuldnokaparvest ülesleidmine on väga raske ettevõtmine. Ilmselt on roosa-kuldnokk invasiooniaastail meil sagedasem külaline kui arvatakse.

Urvalind *Carduelis flammea* pesitsemine

01.–03.06.2005 Kõrgelaid, Pühalepa khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂♀, tõenäoline pesitsemine (Aivar Leito).

Urvalind on meil arvukas läbirändaja ja talvituja, pesitsusalad jäävad meist põhja poole. Kõrgelaiul vaadeldi liigile pesitsemiseks sobivas biotoobis mitmel päeval territoriaalset paari, aga kindel pesitsemine jäi tõestamata.

Põhjatsiitsitaja *Emberiza rustica* (34/x – 1/1)

04.05.2005 Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Aivo Klein).

Põhja- ja idapoolse levilaga liik, keda Eestis kohatakse peamiselt läbirändel, aga on meil varem ka pesitsenud.

Halltsiitsitaja *Emberiza calandra* (42/>56 – 2/2)

03.05.2003 Vanamõisa, Keila khk., Harjumaa ♂ ad. (Aarne Tuule, Eet Tuule).

18.–20.06.2005 Tabasalu, Keila khk., Harjumaa ♂ ad. (Mäido Tõnnus).

25.05.–12.06.2006 Laeva, Kursi khk., Tartumaa ♂ ad., tõenäoline pesitsemine (Heikki Luoto, Leena Luoto, Markku Ojala, Biti Ojala, Uku Paal, Margus Ots, Jan Nordblad, Riho Marja, Ranno Puumets jt.) (foto). Lõuna- ja Lääne-Euroopas tavaline, Põhjameremaades haruldaseks jäänud haudelind. Meil harv eksikülaline.

Tunnustatud teated. Ebaselge päritoluga liigid (kategooria D)
Accepted records. Species of unclear origin (category D)

Lumehani *Anser caerulescens* (27/37 – 2/2)

15. ja 17.04.2006 Seli, Kirbla khk., Läänemaa (Kaarel Kaisel, Ain Laidoja, Reet Pungar, Joosep Kartau) (foto).

10.10.2006 Harilaid, Kihelkonna khk., Saaremaa (Juha Sjöholm, Jan Nordblad).

Pesitsusalad Kirde-Siberis ja Põhja-Ameerikas. Meile sattunud lumehaned on ilmselt pärit linnuaedadest või osaliselt metsistunud asurkondadest Lääne- ja Põhja-Euroopas, kuid on ka tõestatud liigi sattumine Euroopasse looduslikelt asualadelt.

Raisakotkas *Aegypius monachus* (7/7 – 1/1)

16.06.2005 Rannajõe, Martna khk., Läänemaa subad. (Ülo Väli).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad pesitsusalad asuvad Vahemeremaades (Hispaania, Kreeka, Türgi). Kuna tegemist on paigalinnuga, siis oma tavalisest levialast kaugemale eksib harva. Põhja-Euroopas kohatavatest lindudest osa on vangistusest lahtipääsenud isendid, aga raisakotkas võib meile ka looduslikult sattuda. Rannajõel kohatud lind oli meil esimene pärast 43-aastast vaheaega.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahtipääsenud linnud
(kategooria E)

Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Ruuge- või väike-vilepart *Dendrocygna bicolor / javanica*

19.05.2005 Paljassaare, Tallinn, Harjumaa (Ranno Puumets).

Vilepardid elutsevad troopilistel aladel Ameerikas, Aafrikas, Aasias ja Okeaanias. Euroopas peetakse neid paljudes linnuaedades ja looduses võib kohata vaid vangistusest lahtipääsenud linde. Paljassaares kohatud lind oli ilmselt ruuge-vilepart, aga jääb siiski liigini määramata.

Vööthani *Anser indicus* (11/13 – 1/1)

19.09.2006 Ulvi, Torma khk., Tartumaa = Ida-Viru mk. (Raul Vilks).

Seda Sise-Aasiast pärinevat liiki peetakse paljudes Euroopa linnuaedades.

Mõrsjapart *Aix sponsa* (2/4 – 1/1)

25.04. ja 16.05.2005 Puise, Ridala khk., Läänemaa ♂ ad. (Jukka Hauru, Heikki Holmström, Mika Bruun jt.) (foto).

Põhja-Ameerika liik, keda peetakse paljudes Euroopa linnuaedades. Meil kohatakse vaid vangistusest lahtipääsenud isendeid.

Mandariinpart *Aix galericulata* (8/12 – 1/1)

23.04.2005 Rame laht, Hanila khk., Läänemaa ♂ ad. (Mats Björklund, Harri Ahola).

Levinud Ida-Palearktises: Venemaa Kaug-Idas, Hiinas, Jaapanis. Lääne-Euroopas on mandariinpart tavaline tiigilind. Hästi kodunenud Suurbritannias, vähemal määral ka mujal Euroopas.

Täiendused ja parandused Corrections and changes

Laululuik *Cygnus cygnus*

23.08.1997 Haeska, Ridala khk., Läänemaa ad. (Jyri Heino, Mika Bruun, Henrik Lindholm, Roland Sundström). Kahetsusväärse eksituse tõttu on antud vaatlus eelmises aruandes avaldatud väikeluige vaatlusena (Ots & Klein 2005).

Hõbehaigur *Egretta alba*

21.04.2002 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Petteri Lehikoinen, Vilppu Välimäki). Tõenäoliselt sama isend ka 24.04.2002 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Pekka Lehto, Pekka Komi, Timo Pettay) ja 01.05.2002 Kabli (Lauri Mäenpää, Mika Bruun). Täpsustused aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Väikehuik *Porzana parva*

19.05.1996 Penijõe suue, Kirbla/Lihula khk., Läänemaa ♀ (Sampsu Cairenius, Timo Pettay, Jan Nordblad, Hannu Koskinen). Täpsustused vaatlejad (Lilleleht 1999).

Kaelusrästas *Turdus torquatus*

22.04.–07.05.1981 Ülendi, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2 is. (Aare Elend, Vello Tarning). Täpsustus isendite arv. Varem oli avaldatud 8-12 isendit (Lilleleht & Leibak 1992), aga uuel käsitlemisel kinnitas HK kindlalt sellesse liiki kuuluvaks vaid 2 isendit.

Tunnustamata teated Records not accepted

Lühinokk-hani *Anser brachyrhynchus* 06.10.2001 Pakri neem 2 is., 07.10.2001 Põõsaspea neem.

Vaatlused jäid aktsepteerimata, kuna vaatlusolud olid halvad, vaatlused väga põgusad ning linnud jäid seetõttu liigi kindlaks määramiseks täpselt kirjeldamata.

Punanokk-vart *Netta rufina* 15.08.–11.09.2004 Pikla ja Piirumi ♀.

Ehkki sama lindu vaadeldi mitu korda, ei õnnestunud talle kordagi piisavalt lähedale jõuda ja detailselt kirjeldada. Kaugemalt tehtud fotode põhjal jääb kahtlus, et tegemist võis olla hübriidiga.

Jääkaur *Gavia immer* 02.10.2006 Põõsaspea neem.

Jääkauri määramine on alati raske. Liik on sarnane tundrakauriga, aga võib segi minna ka järvekauriga. Antud juhul ei saanud kirjelduse põhjal välistada puhkesulestikus järvekauri võimalust.

Mustkael-pütt *Podiceps nigricollis* 21.05.2006 Sutlepa meri 2 ad.

Mustkael-püti puhul tuleb väga hoolikalt panna lisaks kaela ja keha värvile tähele ka pea ning noka kuju. Kaugelt vaadeldes on liiki väga raske eristada sarvikpütist. Antud juhul jäi puuduliku kirjelduse tõttu sarvikpüti võimalus välistamata. Samas kohas pesitses mitu paari sarvikpütte.

Puna-harksaba *Milvus milvus* 28.08.2002 Sõrve säär.

Puna-harksaba määramisel tuleb alati arvestada ka must-harksaba võimalusega. Antud juhul oli tegemist ilmselt noore must-harksabaga.

Habeviires *Chlidonias hybrida* 09.06.2006 Aardla polder.

Põgusa vaatluse ja puuduliku kirjelduse tõttu jäid välistamata mitmed teised liigid.

Tamme-kirjurähn *Dendrocopos medius* 04.-05.04.2005 Viljandi.

Puuduliku kirjelduse tõttu jäid teised liigid välistamata. Antud juhul vastas kirjeldus pigem väike-kirjurähnile.

Mustpea-hänilane *Motacilla flava feldegg* 14.05.2006 Paljassaare 2 ♂ ad.

Hänilase alamliikide eristamine on väga raske. HK käsitleb ainult tõestusmaterjalidega teateid (vt. täpsemalt allpool, varem tunnustatud, kuid uuel käsitlusel tagasi lükatud vaatluste peatükist).

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla* 12.07.2006 Viru raba.

Antud juhul kuuldi vaid põgusalt häält ja esitatud materjalide põhjal ei olnud võimalik liiki üldse määrata.

Väiketsiitsitaja *Emberiza pusilla* 29.04.2005 Määvli.

Kirjelduse põhjal ei olnud liigimäärangut võimalik kinnitada, tegemist võis olla ka nt. rootsiitsitajaga.

Pajutsiitsitaja *Emberiza pallasi* 22.04.2005 Tartu.

Liik on sarnane rootsiitsitajaga ja kirjelduse põhjal ei olnud liiki võimalik üheselt määrata.

Varem tunnustatud, kuid uuel käsitlusel tagasi lükatud
Formely accepted, now rejected

Põhja-tormilind/baleaari tormilind *Puffinus puffinus/mauretanicus* 25.05.1975 Liivi laht >10 is.

Kuna vaatluse kohta igasugune kirjeldus puudub ja et tegemist on Läänemerel haruldase liigiga, kelle suurte salkade kohtamine on äärmiselt vähetõenäoline, otsustas HK selle varem aktsepteeritud vaatluse uuel käsitlemisel tagasi lükata.

Mustpea-hänilane *Motacilla flava feldegg* 18.05.1971 Käina laht ♂, 16.05.1974 Käina laht ♂, 05.05.1998 Saastna 3 ♂.

Põhjus, miks HK enamiku mustpea-hänilase vaatlustest uuel käsitlel tagasi lükkas, on määramistunnuste kirjelduste puudulikkus. Varem aktsepteeriti hänilase alamliikide vaatlusi lihtsamalt – piisas, kui oli kirjeldatud musta pea ja maski olemasolu. Hänilaste määramist on viimase 20 aasta jooksul põhjalikult uuritud. Alamliikide sisene variatsioon on suur ning hübriidiseerumine sage, seetõttu peab hänilase alamliikide määramisse suhtuma ülimalt kriitilisusega. HK soovib edaspidi mustpea-hänilase (ja ka teiste võimalike uute hänilase alamliikide) vaatluste korral saada foto- või videodokumentatsiooni. Lisainfot vaata EOÜ veebilehelt HK materjalide hulgast (HK koosolek 24.03.2007 Tartu).

Kivirästas *Monticola saxatilis* **Algus** 05.1983 Sõrve säär 2 ♂.

Vaatluse kohta põhjalik kirjeldus puudub. Kahtlusi tekitab ka korraga kahe isaslinnu nägemine – isegi pesitsusalal tegutseb liik pigem üksikuna, väljaspool pesitsusala rändel mitme isendi koos nägemine on väga harv nähtus. HK otsustas antud vaatluse vaatamata varasemale kinnitamisele uuel käsitlemisel siiski tagasi lükata.

Väike-käosulane *Hippolais caligata* 05.06.1989 Laane läh. ♂♀.

Vaatluse kirjeldus on esmasleiu kinnitamiseks selgelt ebapiisav ja HK otsustas vaatamata varasemale kinnitamisele vaatluse uuel käsitlemisel tagasi lükata.

Lasuurtihane *Parus cyaneus* 05.01.1957 Niidu 1-2 is., 10.01.–00.01.1970 Pelgulinn, Tallinn, 05.02.1973 Veibri, 16.01.1977 Ravila, 10.04.1988 Teenuse 2 is.

HK otsustas kõik lasuurtihase vanad vaatlused uuesti läbi vaadata. Vanades eestikeelsetes linnumäärajates on lasuurtihast üldjuhul vaid väga põgusalt kirjeldatud. Ka ei pööratud varem tähelepanu hübriidide leidumise võimalusele. Sel põhjusel on vanad lasuurtihase vaatlused halvasti kirjeldatud. Et mitmete teadete puhul ei olnud kirjelduse põhjal võimalik liiki kindlalt määrata, otsustas HK uuel käsitlemisel terve rea

varasemaid vaatlusi tagasi lükata. Lasuurtihane on meie aladel väga haruldane külaline. Kuna sageli esineb hübriide sinithasega, siis tuleb linnu määramisel eriti hoolikas olla. Lisainfot vaata EOÜ veebilehelt HK materjalide hulgast (HK koosolek 24.03.2007 Tartu).

Tänuavaldused. HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamisteed on HK-le esitanud. Suur tänu Soome linnuklubi Tringa piirkondlikule harulduskomisjonile soomlaste vaatluste hindamise eest. HK tänab ekspertarvamuste ja abi eest järgmisi välismaiseid linnuspetsialiste: Dick Forsman, Visa Rauste, Antero Lindholm, Andreas Linden, Magnus Robb.

Rarities in Estonia 2005-2006: Report of the Estonian Rarities Committee

This sixth report of the Estonian Rarities Committee covers the years 2005-2006, but some earlier records have also been included. Altogether 168 records were definitely assessed (Table 1), and 156 (93%) of these were accepted.

The records are listed in systematic order and presented chronologically. Records of birds of unclear origin, escapees from captivity, corrections and changes, records not accepted, and records formerly accepted but now rejected are listed separately from the main list of accepted records.

The four numbers in brackets after species' name (*a/b – c/d*) indicate (a) the total number of records before 2005, (b) the number of individuals (if possible to judge) before 2005; (c) the number of records in 2005-2006, (d) the number of individuals in 2005-2006. X instead of a number means unknown number of records or individuals.

The details included for each record are: date(s), locality, parish (*khk.*), district, number of individuals (*is.*, *isend*), pairs (*paar*), nests (*pesa*) etc. if more than one, sex and age (if known; *a* = calendar year) and

name(s) of observer(s). The meaning of some Estonian terms and expressions: *ja* = and, *läh.* = near, *vahel* = between, *ju.* = lake, *s.* = island, *laht* = bay, (*tõenäoliselt sama isend* = (probably) the same individual, *pesitsemine* = breeding).

In (2004) 2005-2006, 9 new species in an apparently wild state (AERC category A) were added to Estonian list: in 2004 *Stercorarius skua*, in 2005 *Egretta garzetta*, *Porzana pusilla*, *Calidris melanotos*, *Larus glaucooides*, *Prunella collaris* and *Sylvia nana*, in 2006 *Falco naumanni* and *Tryngites subruficollis*.

Altogether, 360 species of apparently wild state or released species which have established self-supporting breeding populations in Estonia or in neighbouring countries (i.e. categories A-C) and 5 species of unclear origin (category D) have been recorded in Estonia by 31.12.2006.

Kirjandus. Lilleleht, V. & Leibak, E. 1992: Linnuharuldused Eestis kuni aastani 1989. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne (3). Hirundo 10: 3-20. - Lilleleht, V. 1999: Linnuharuldused Eestis 1990-1997. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 12 (2): 51-102. - Ots, M. & Paal, U. 2004: Linnuharuldused Eestis 2001-2002. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 17 (1): 31-57. - Ots, M. & Klein, A. 2005: Linnuharuldused Eestis 2003-2004. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 18 (2): 67-102.